

KURJER LITIEWSKI

W WILNIE DNIA 11 Sierpnia. V. S. ROKU 1806.

ROSSYA.

S. PETERSBURG VS. 3 Sierpnia. GM. Kretow przyięty do służby umieszcza się w świecie Monarszey. X. Witgenstein Berlemburg został Rotmistrzem w Leib huzarskim pólku. Półkownik Kaniski umieszczony w garnizonie Kijowskim. Podpółkownik Wlastow będzie komendantem 24 pólku strzelców; Major Staliński Halickiego muszkietyerów. Zmarli, GM. Szewliakow, Podpółkownik Bremzen wymazani z rang listy. Leib huzarskiego pólku Rotmistrz Riliew uwalnia się od służby z rangą Półkownika. Oświadczono ukontentowanie Szefowi Tambowskiego pólku muszkietyerów GL. X. Gorczakow za utrzymany porządek i dobre ćwiczenie. Niektórych Officyerów synowie narodzeni wprzód, niż ich oycowie rangę Officyerską otrzymali, mają sobie darowaną dostojność szlachecką. Przychodzące z zagranicy do Rossyi wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze i do rękodziel służące, cła opłacać nie będą.

BRYTANNIA W.

LONDYN d. 5 Sierpnia. Nie zyskał ufności Dyrektorów kompanii wschodniej Lord Lauderdale, którego mieć nie chcieli Wielkorządca Indyjskich osad, z przychyni sobie wiadomey. Ministrowie poważając talenta i zdolność niepospolitą, powołali go do wyższej w oyczyźnie posługi. Dotąd żył prywatnie; zasiadając w Parlamencie od r. 1793, ciągle protestował się przeciwko pierwszej i dzisiejszej wojnie z Francuzami, w przekonaniu głębokim, że ta potęgę nieprzyjacielską rozszerzy. Dziś narod widzi ze skutków, iak trafne były ostrzeżenia Lorda Lauderdale; liczne oświadczenia w dziejach izby wyższej zapisane, ziednały iemu wiarę i opinią powszechną przenikłego polityka. Spodziewają się Anglicy, że ten który naganiał wojnę, potrafi napisać przymierze, trwały pokój rokujące Mocarstwom wyniszczonym. Ministrowie odebrawszy zawczora odezwę od Lorda Yarmouth z Paryża, zgromadzili się natychmiast na radę walną; wezwany do niej został Lauderdale, odebrał wygotowane instrukcye, i niemieszkaiąc pośpieszył do Dover.

Od 4 miesięcy prawie zaczęte nie ustawały negocyacye; godzi się rozumieć przeto, że wszelkie trudności już ułatwione zostały; inaczej nowy pełnomocnik nie miał potrzeby iechać do Paryża, gdzie Yarmouth mógł sam podpisać ięćców zamianę, gdyby o nią tylko traktowano. Lord Holland do portu przeprowadzał przyjaciela, który siadłszy na fregatę Clyde, po kilkugodzinney żegludze stanął w Calais; dały ognia batterye Francuzkie, z radością witając posłańca pokoju. Lauderdale wystąpił na ląd, i zaraz pobiegł do stolicy nieprzyjacielskiej. O warunkach nic pewnego mówić nie możemy; lecz gdy urządzenie względem Hannoveru zaszczytnie odmienić trudno, powrót zaś Elektoratu pod panowanie domu Brunświckiego był przywiązany do zwrócenia Malty kawalerskiemu rządowi, zdanie jest powszechne, że ta wyspa dzisiejszey wojny źródło, pod berłem Angielskiem na wieki zostanie. Przy nadziei tak blizkiej rychłego pokoju, nie podniosły się nic prawie papiery nasze. Obrali kapitalistowie czekać spokojnie końca negocyacyi, niżeli przez niepotrzebny pośpiech dawać lichwiarzom sposobność korzystania z mylnych częstokroć chęci, boiaźni, nadziei ludzkich. To ieszcze wiedzieć trzeba, że upadek i wzrost papierów kres nieprzestępny mieć zawsze musi; 3 procentowe kupujemy i przedaemy w proporcya innych, które większy procent przynoszą; spodziewać się niepodobno prawie, ażeby w czasach nawet dla oyczyzny najszcześniejszych, pierwsze mieć mogły cenę pierwiastkowa, gdy drugie nad cenę wyznaczoną prawie nigdy nie postępują.

Zdrowie Foxa drugim iest' celem troskliwości naszej. Powiadali Pitta przyjaciele, że zmarły Minister widząc się blizkim śmierci, chciał być raz ieszcze w izbie niższej, i przekonać iasnemi dowodami narod, że woyna dzisiejsza konieczną dla nas była, a rząd uczynił wszystko z swoiey strony, cokolwiek roztropność czynić kazała do pomyslnego oney prowadzenia. Dziś mówią stroniacy Foxa, że ten mąż widzi zgon swój nieuchronny; lecz przed śmiercią donieść postanowił narodowi, że pokoy podpisał, który sądził koniecznie potrzebnym dla oyczyzny, z iey dobrem, honorem, i bezpieczeństwem zgodny. Słaby iest teraz Minister, puchlina górę bierze, nie pokazuje się nigdy; przyjacielom wybranym przystęp wolny do niego; lekarze, iak słyhać, rozpaczają o życiu dłuższem, utrzymując one sztuką i przemysłem; zabronili wszelkiej pracy, utrudzenia umysłu; lecz Minister chce do zgonu służyć; mówią, że utrzymuje się tylko szczupłym posiłkiem czekolady. Gdyby umarł w okolicznościach terazn. miałby następcą podobno Lorda Lauderdale, który do zasług dawniejszych przydaie nową podpisując pokoy, od przyjaciół i przeciwników równie poważany.

Chociaż iest pokoy pewny prawie, tak dalece, iż zakłady stawiano o podpisanie warunkow przedugodnych przed d. 15 Sierpnia; iednak Ministrowie być chcą gotowemi na wszelkie przypadki. Zachodzą częstokroć nieprzejrane trudności i przeszkody; lepiej iest, gdy nieprzyjaciel widzi zawsze zbroyną prawicę uderzyć gotową. Dla tego Admiralicya nie tylko flott uzbraiać nie przestała, inaymować statki przewozowe, owszem czyni wszystko z większym pośpiechem. Już z Dunes do S. Helene przeszła morzem dywizya na wyprawę Sycyliiską przeznaczona; inne siadają na okręta, inne ieszcze przybywają do portów. Do wielu regimentów, które pomoc nieść miały Ferdynandowi 4, przydano 50, 52, 62, 88, 95 piesze; woienną eskadnę kilku nowemi okrętami zmocnić, uszkodzone w Trafalgar pilnie naprawić kazało. Wysłanie pólków do Indyi wschodniej i zachodniej, do Przygórką dobrej nadziei, do Ameryki Hiszpańskiej, nastąpi bez najmniejszego spoźnienia, iezeli wkrótce pokoy nie będzie podpisany.

Dotąd niektórzy wątpią o przybyciu Adm. Willaumetz i H. Buonaparte do Martiniki; Cochrane i Dacres nie przystali o nieprzyjacielskich obrótach pewniejszego doniesienia; milczą listy prywatne, napełnione skargami przeciw korsarskim rozbojom. Warren zapewne nie rychło przybędzie do cukrowych osad; przy końcu Czerwca bawił w Maderze, z kąd wyszedł na krążenie w okolicach, spodziewając się spotkać powracających Francuzów. Thornborough pod Rochefort uważający Admirała Lallemant, pisze iż niedawno widział kilka statków zbroynych; poszli w pogoń Anglicy; mgła i nocna ciemność ucieczkę pokryła; niewiadomo nawet, kędy się udał nieprzyjaciel. Jedni rozumieją, że tu były fregaty powracające z Groenlandyi, po zniszczonym połowie wielorybów; drudzy że z Portorico odesłane. Syn sławnego żeglarza Cook, który służył na okręcie lin. Agamemnon dystyngwował się w Trafalgar i S. Domingo, rangę Kapitana okrętowego dziś otrzymał.

Obywatel Amerykańskich stanów Ogden właściciel okrętu Leander ofiarowanego na wyprawę G. Miranda, od przyjaciela na tym statku będącego odebrał dokładną wiadomość o całej wyprawie. D. 27 Marca, mówi, z Jaquemel wyszedłszy, d. 9 kwietnia zawijamy do Aruba, gdzie wziwoszy wodę świeżą, d. 27 spotykamy blizko brzegów Ameryki z korwety Hiszpańskiej od 20 armat każda. Leander miał 18 tylko. Po strzelaniu trwającym pół godziny, bez żadney szkody prawie oddalaliśmy się od nieprzyjaciela, który nieszczęściem trafił na z statki małe z eskadry naszej, i zabrał; bronić się nie mogły długo, nie mając nad 60 ludzi.

Po tak przykrey stracie idziemy do Trinitady, gdzie na Anglcy dobrze przyieli. Wychodząc z portu, widzieliśmy korwetę Angielską, Lilly, której Kapitan Campbell ostrzegł, żeby G. Miranda pśpieszał do Grenady, gdzie Gubernator ważne ma zlecenie do niego od Ministrów Brytańskich. Przybywszy do tej wyspy wodz nasz odebrał zapewnienie posiłku. Wkrótce więc powracamy do Trinitady z korwetą Lilly, która nam przydana była dla zasłony; w porcie zaś znalazła się fregata Jason, na której jest bardzo wielu ochotników; Komendant Cochrane syn Admirala oświadczył, że ma instrukcyę, ażeby wspierał usiłowania nasze. Tym więc sposobem nadzieję mamy, że wyprawa koniec weźmie pomyslny.

Gdyby nawet prawdą było, co pisze przyjaciel G. Miranda, iż rząd Angielski chciał iemu pomagać w zaburzeniu osad Hiszpańskich, pokoy spodziewany odmienić wszystko może. Tymczasem w Cadix i Ferrolu gotują się Hiszpani wysłać do Ameryki liczne woysko lądowe, co być nie może bez walczenia z eskadrami naszymi, które port zamykają. Wiadomości odebrane przez Lisbonę znać dały, iż nie tylko obozy napełniają się żołnierzem nieprzyjacielskim pod Bayonne i w Andaluzyi, ale też biega odgłos o wielkich odmianach; mocą tajemnych układów Król Katolicki ma odstąpić wkrótce Francuzom część północną kraju swego, obeymującą prowincye Catalonia, Arragoniã, Nawarrę, Biscaiã, ażeby rzeka Ebro, nie iuz góry Pyreneyskie, granicę stanowiła. Czyli powieść będzie rzetelna, i iaką za to nadgodę otrzyma Hiszpania, zostawmy czasowi.

XX. d' Yorck i Gloucester zwiedzają teraz brzegi południowe Królestwa. Powiadano przed kilku miesiącami, że Mungo Park w Afryce od dzikich ludzi został zamordowany ze wszystkimi towarzyszymi, z wyiowszy; dziś pewniejsza jest wiadomość, iż żyje, i pomyslnie kończy podróż, której celem jest zwiedzenie, rozmiernienie, i dokładne opisanie krajów dotąd Geografom nie znaiomych we środku tej części świata. Admiralicya rozdawać kazała między maytków i Officyerów pieniądze tym należne, którzy bitwę wygrali w Trafalgar; wiadomo że izba niższa za wszystkie okręta zdobyte na nieprzyjacielu zapłacić kazała ze skarbu, według zwyczajów dawnych, względu na to nie mając, że prawie wszystkie utopione, spalone, lub o skałę roztracone zostały po skończoney bitwie. Wdowa Lorda Nelson i dziedzice imienia jego bynajmniey należec nie mają do rozdziału tej zdobyczy, iako hoynie z innych miar opatrzeni w Parlamencie. Adm. Collingwood część każdemu przypadającą wkrótce rozdać powinien.

Z Amerykańskimi stanami rzecz nie ukończona; pracują z Połami RP. Ministrowie nasi w Londynie, tymczasem obustronni żeglarze mnożą trudności. Słychać, iż z Amerykańskich portów niedawno wysłana była fregata, której kazano zbrojne statki nasze oddalić od brzegu, ażeby żegluga wolna i bezpieczna została. Spotkały ją z okręta Angielkie, Leander i Cambrian, i do Terranova zaprowadziły. Admiralicya ogłosić kazała długą listę okrętów Pruskich, które w portach naszych zatrzymane, lub na morzu wzięte, zostały skonfiskowane w Plymouth, Portsmouth, i Londynie; towary i same statki w liczbie 30 mają być przedane w miesiącu terazn.

Lord Lauderdale wziął z sobą do Paryża 2. zacnych ziomek Szkotów, Maddisson i Professora Stuart. GL. Simcoe, który hetmanił woysku Angielskiemu w S. Domingo, gdy ta osada na początku rewolucyney wojny poddała się rządowi naszemu, został następcą G. Lake w naywyższej kommandzie woysk wschodnio Indyjskich. Kompania kazała zaciągnąć kilka t. nowego żołnierza na dopełnienie regimentów. O skutkach wojny nowej z Holcarem i Scindiah zaczętey czekamy doniesienia, iakoteż o wyprawach umysłonych na podbicie Buenos Ayres, wyspy Francuzkicy, Batawii. W porcie Orient uzbroili Francuzi okręt lin. od 84 armat, 2 fregaty, 2 korwety, które zdają się zamyślać o wyiściu pod żagle, iak tylko Lallemand z Rochefort wynidzie na morze. Pierwszą eskadrę uważa blisko krążący Kapitan Hood.

Pogłoska jest, że Król Katolicki w nadgodę dzierżaw straconych we Włoszech, bratu swemu Ferdynandowi 4 ma ustąpić wyspy morza śródziemnego, Maiorkę, Minorę, Jwikę; rzecz objaśni traktat spodziewany. Lord S. Vincent pod Brestem krążący, do Portsmouth przysłał wczora fregatę, której Kapitan Lord Stuard udał się do

Admiralicji z pśpiechem niezwycajnym. Jest domysł, że nieprzyjacielski Adm. Gantheaume gotuje się pod żagle wynieść z całą flotą, którego chcąc utrzymać wodz Angielski o pomoc prosi. Korpusy ochotników w liczbie wielkiej oświadczyły głośno nieukontentowanie z odmian wprowadzonych do powszechney obrony Królestwa, według projektu Windhama; spodziewać się trzeba, iż sami w spokoyney chwili poznaią dobroć i pożytek tej nowości. Z powszechney rzezi ludu białego na wyspie Hayti, w Maiu dokonanej za rozkazem rządcy Dessalines, 3 osoby tylko znalazły ocalenie w ucieczce, i do Bostonu przybyły. Rok terazn. był nie pomyslny dla rolników Angielskich; najstarsi ludzie nie pamiętają tak ciągłych deszczów, gradów, zimna, które nadzieję obfitego żniwa na wielu miejscach odieły; szkoda na morzu w okrętach nawałnością skołatanych i rozbitych poniesiona jest mniejsza niż w przeszłych latach.

Donieśliśmy, co przed zamknięciem obrad Parlamentowych mówił Petty Minister o długi ufundowanym, to jest który ma dla wierzycielów skarbowych procent upewniony na stałych podatkach. Dług nieufundowany w r. 1803 przy zaczęciu wojny terazn. wynosił 13 mill. FS. nie licząc 7 mill. FS. na rzecz domu Austryackiego zaciągnionych, od której summy procent Anglia płaci. Przez 3 ostatnie lata dług nieufundowany pomnożył się 21 mill. FS. tak że dziś dawny i nowy ogółem wynosi 41 mill. FS. Długu ufundowanego przez wojnę przybyło tylko 53 mill. FS. dla Anglii, 16 mill. FS. dla Irlandyi; ten kraj był winien przed wojną 38 mill. FS. Procentu rocznego skarb Angielski płaci 27 mill. 500 t. FS. Irlandya więcej 3 mill. FS. Podatki na procenta długi ufundowanego w samey Anglii przyniosły r. 1805 31 mill. 800 t. FS. wojenne 19 mill. 500 t. FS. Kassa dług publiczny umarzająca na r. terazn. ma dochodu 8 mill. 870 t. FS. która summa corocznie pomnażać się zwykła dochodem od długi ufundowanego pozostałym, iakoteż procentami od długów, które skarbowa kommissya corocznie opłaca. Ogółem 3 Królestwa Uniã ziednoczone w r. terazn. na wszystkie potrzeby składają 83 mill. 400 t. FS.

TURCYA.

CONSTANTINOPOL 12 Lipca. Baszowie Janiny i Scutari Porcie donieśli, że granice Państwa Ottomańskiego, zgwałcone zostały przez Francuzów w okolicach Raguzy, i pytają się co czynić trzeba w tém zdarzeniu? Sułtan nie dał ieszcze odpowiedzi, rzecz zawieszając do przyjazdu spodziewanego wkrótce Ambassadorsa G. Sebastiani. Pod murami stolicy naszej zebrało się ieszcze 26 t. zbroynego ludu; wszystkim do Adrianopola pśpieszać kazano. Jańczarów i Spahów nienawisć ku żołnierzowi regularnie ćwiczonemu, coraz większy wzrost bierze, lękamy się obfitego krwi przelania i wojny domowej, która spóźnić może wyprawę do Serwii przedsięwziętą, do której Selim 3 zgromadza siły Monarchii, ażeby karząc tych rokoszanów innym dał wstręt do powstania podobnego.

AUSTRYA.

WIEDEN 9 Sierpnia. Rektor Akademii Teressyańskiej Grosman Piar gdy składał swój urząd, w nadgodę zasług, przez ręce Ministra Summeraw odebrał od Cesarza wielki medal honorowy na łańcuhu złotym. Jeden z obywatelów Austrii niższej, miasteczku nad gościńcem położonemu, które przechodem woysk rozmaitych prawie zniszczone zostało, wiele różnego zboża dostarczył ceną od targowey mniejszą przez półowę; nadto znaczną summę pieniędzy dał Plebanowi, ażeby nayubózzym rozdana była; imie zaś swoje chciał mieć utalone. Bezimienemu więc obywatelowi rząd naywyższe ukontentowanie oświadczyć kazał, wspianiały postępek ogłaszając w całym państwie, ażeby drugim równie mającym stał się do naśladowania przykładem.

O zaszyłych bitwach krwawych w Dalmacyi, Raguzjańskim kraju, Albanii dotąd czekamy pewnego doniesienia. Według jednych, Montenegrinowie do Spalatro postąpili; zdaniem drugich iuz opuścili Raguzę. Lauriston i Molitor znaydowali się w niebezpieczeństwie wielkiem nieuchronney zguby, zewsząd od nieprzyjaciół zciśnieni. G. Grouchy miał im przybyć z odsieczą, ratował towarzyszy, lecz sam w boiu poległ. O woysku Austryackim G. Bellegarde doniesiono, iż dla niedostatku wody opuściwszy wyspę Rosario, do drugiej Aba-

tia di Madonna przeszło. Czyli wojska Francuzkie z Ragusańskich dzierzaw wystąpiwszy, zbliżyły się do Albanii, powieść wątpliwa. D. 27 lipca zakończyło się ciągnięcie armii G. Marmont przez miasto Trieste; tylną straż zamykała nowa gwardya Włoska; ztąd zrodziło się mniemanie, iż Eugeniusz Beauharnois przybyć ma do Dalmacyi; lecz on z Wenecyi odiechał do Mediolanu. Wielu chorych żołnierzy wodz Francuzki zostawił w szpitalach Austriackich w Trieste i Fiume. O G. Marmont raz pisano, iż morzem udał się do Dalmacyi nie znajdując żadney przeszkody w żegludze; dziś słychać, że kilka statków z flotylli jego zabrał nieprzyjaciel; inni przydają, że sam poymany został.

To pewna, że część bardzo mała dywizyi G. Serras morzem z Jstryi popłynęła na miejsce przeznaczone, GG. Boudet i Grouchy lądem ciągną; podzieliwszy lud swój na wydziały od t. do 1200 żołnierzy wynoszące, dla większego pośpiechu, i łatwiejszego wyżywienia w tym kraju, gdzie magazynów niema; lecz żniwa w tych stronach są obfite. W Jstryi panowała choroba zaraźliwym podobna, z której 3 t. Francuzów umrzeć miało. Tam został tylko 1 regiment; lecz wkrótce naciągnęła ze Włoch dywizya cała pod G. Lecchi; ten stanął obozem pod Capo d' Jstria; namioty rozłożone wzdłuż brzegu morskiego, z ogródkami, iakie niegdy żołnierze robili w obozach Flandryjskich. Dziś słychać, że Austriacy do Cattaro wkroczyli; lecz dwór nasz nic o tém nie rzekł.

GL. X. Schwartzenberg tymczasowie przyiósł urząd Prezydenta nadworney rany wojenney. Odmiany ogłoszone niedawno w Ratisbonie zastanawiają tu każdego. Słychać, iż armie Francuzkie w krajach Bawarskich pomnażają się codziennie; dziś Bernadotte, Soult, Mortier, Lefevre liczą 100 t. żołnierza; niektóre dywizye zbliżyły się do brzegów Inn rzeki. Z naszej strony 4 regimentom Węgierskim do Lintz przejść kazano. W Constantinopolu zbankrutował Dyrektor poczt Niemieckich Stochel na 800 t. piastów; kupcy Wiedeńscy tracą przez to najwięcej.

WŁOCHY.

NEAPOL d. 21 Lipca. Kapitulacya Gaety w szczególności chwile nastąpiła; lądowanie wojsk Angielskich i Sycylijskich w Calabryi sprawiło wielkie zamieszanie. Kraj ten 27 mil Niemieckich długi, 11 szeroki, gór pełen z trudnością dostępnym, liczy 800 t. mieszkańców silnych i odważnych; o których przywiązaniu do nowości zbyt wiele rozumieli Francuzi, iak pokazało terazniejsze doświadczenie; bunt jest prawie powszechny; wojsko z pod Gaety ruszyło całe; Massena przyiósł najwyższą komendę w tych stronach, z kąd wnosić można, że niebezpieczeństwo nie małe. Dziś mieliśmy w stolicy naszej trzęsienie ziemi; obywatele domów odbiegać zaczynaią. Józef Buonaparte kazał formować gwardyę narodową; składać się powinna z 6 regimentów; każdy z 2 batalionów od 6 kompanii, te zaś po ludzi 80 mieć będą. Obywatele Neapolitańscy koszt na utrzymanie podejmować muszą. Niedawno odkryto przypadkiem korespondencyą między Neapolem i Palermo, której celem było przywrócenie rządu dawnego. Przejęte listy rzecz wydały. Skazani są na wygnanie z kraju Prezydent Tronso, Auria, Graf Dentice, Massarenghi, Sędzia Frascolla, Brygadyer Ricci, Lianchi; naostatek X. Rocca Romana; wiele innych osob do zmywy wchodzących stawić przed sądem kazano. Całą dziś uwagę Francuzi zwracają do Calabryi; która gdy zupełnie uspokojona będzie, Józef Buonaparte oświadczył wyprawę przedsięwziąć do Sycylii. Na ten koniec uzbraiać kazano w portach wszystkie statki; lecz gdyby ich było najwięcej, zawsze trudność zostanie przejścia Messinjskiej cieśniny w obliczu flott Angielskich.

LIVORNA 24 Lipca. Król Sardyński Wiktor Emmanuel odebrawszy wiadomość, iż Afrykańscy korsarze uzbraiają statków niemało, w zamiarze napastowania Włoskich brzegów, ostrzegł otém całej wyspy mieszkańców, i przygotowania czynić kazał ku obronie; miała być nawet w czasie krótkim uzbrojona eskadra na zwalczanie barbarzyńców. Druga odezwa Królewska do Sardyńczyków pokazuje, iż zamiary i przestrogi rządowe zostały pozbawione spodziewanego skutku. Afrykanie w kilku miejscach lądując razem, znaleźli obywatelów niegotowych do odporu; domysła się Wiktor Emmanuel, że im dzieło ułatwili ludzie źle myślący; kilka wsi nadmorskich

zrabowano, ludu wiele w niewolę poszło; sami tylko mieszkańcy wsi Orosi mężnie zayrzeli nieprzyjaciolom. Król ponowił dawniejsze rozkazy, ażeby lud cały nieprzestannie czuwał pod bronią, zwłaszcza, że rozbojnicy przy brzegach Sardyńskich ukazali się w liczbie większej.

BATAWSKA RP.

HAGA d. 9 Sierpnia. Odbieramy z Paryża wiadomość niespodzianą; że Lord Lauderdale przyjaciel Focha w każdym czasie, d. 3 stanął w Calais, przyjęty strzelaniem z armat, i przyzwoitą uczciwością poselskiej dostojności; d. zaś 5 przybył do Francuzkiej stolicy. Mówić nie trzeba, iak powszechną radość sprawił w narodach przyjazd jego. Ludwika Buonaparte słabe zdrowie zmocniło się cokolwiek używaniem wod Wisbaden; wkrótce do nas jest spodziewany; chce albowiem ułatwić domowe i postronne interessa przed uroczystością Paryżką, która, iak wiadomo, jest odłożona do niezamierzonego czasu. Wyznaczony posłem do rządu Francuzkiego GL. Dumonceau, nagle powrócił z Paryża; ma być ozdobiony orderem jedności, Union, który u nas wkrótce będzie ustanowiony. O rychłym powrocie wojsk swoich z Niemiec na brzeg lewy Renu, wątpić zaczyna Francuzi, widząc iż przeciwnie regimienta na pomienionym brzegu dotąd rozłożone, z pośpiechem wkraczają do Rzeszy. Słychać, iż sam Napoleon ma być obecny zagaieniu obrad Konfederacyi Reńskiej w Frankforcie d. 1 Września. To pewna, że z Strasburga wiele dział, ammunicyi, koni, pieniędzy przesłano do Ulm, Auszpurga, i daley. Ekwipaż Ministra Berthier do Francuzkich granic idące powróciły do Munchen; urlopowanym Officyerom i żołnierzom iak nayprędzey u chorągwi stawać kazano.

Donieśliśmy o nowych obrótach wojsk naszych i Francuzkich w kraju Batawskim. Dziś wyswieca się wszystko. Francuzi zajmują część Cyrkułu Westfalskiego po Ems rzekę, Bentheim, Steinfurth, Harsmar, Loos, inne miejsca, z których jedne, według warunków Reńskiej Federacyi, należeć mają do Cliwii, drugie, iak słychać, będą przyłączone do Batawów, podobno w nadgródę ofiar, które czynić musimy dla dobra pokoju. Zapewne Przypórek dobrej nadziei, może nawet osada Surinam dostanie się Anglikom. Ruszenia wojsk Batawskich inna jest przyczyna; łączemy jedne z drugimi regimienta; gwardyę w stanie dzisiejszym zostawić karkano. Biega pogłoska, podobno zawczesna, że Lord Lauderdale przybywszy do Paryża wraz podpisał warunki przedugodne.

FRANCYA.

PARYZ 6 Sierpnia. Lordowi Yarmouth podobno dostanie się zaszczyt ukazania róższki oliwney narodom; on pierwszy zaczął negocyacyą z Ministrem Talleyrand, gdy jeszcze był iencem naszym; on propozycye od rządu Francuzkiego podane zaniósł Ministrom Angielskim, odniósł odpowiedź, uprzątnął wszelkie przeszkody, uitorował drogę do przyszłych traktatów, zprowadził nakoniec Ministra pełnomocnego Lorda Lauderdale. Ten wchodząc d. 3 do portu Calais, przyjęty z najwyższą dystynkcyą, wczora stanął w murach naszych. Jak mile widziany jest u Francuzów, ten zgadnie, kto przypomnieć zechce, iż Lauderdale od r. 1793 statecznie mówił za pokojem, i podał pierwszy Parlamentowi Angielskiemu prozbę za pokojem podpisaną od 50 t. ziomek. Znaiome są politykom i statystom dorywcze jego dzieła, naybardziej w materyach admistracyi i skarbowych; gdyby myśli Lorda trzymać się chciano, Brytannia W. nigdyby nie miała potrzeby zawieszania prawa HABEAS CORPUS, pomnażania długów swoich, narzucania podatków uciążliwych.

Kommissarze od rządu wyznaczeni, 12 zapytań podali zgromadzeniu Żydowskiemu; na które odpowiedzieć mogli sami sobie, gdyby otworzyć chcieli księgę praw narodu tego. NP. Czyli im pozwolone jest wielożeństwo? rozwód? zaślubienie osob innego wyznania? Żydzi obcych ludzi czy mają za braci? Francyą za oyczyznę, której bronić powinni, i prawa cywilne zachować? Jak nie mi rządzą, iak sądzą Rabinowie? jakiego przemysłu, rzemiosła, kunsztu prawo zabrania Żydom; toż lichwy; i inne pytania tym podobne. Deputowani wszyscy odstępując dawnego zwyczaju, w Sobotę odprawowali posiedze-

nie i pisali gdy potrzeba kazała; ieden tylko z 95 został spokojnie w domu. Widziemy, co zjazd odpowie rządowi, zgadnąć jeszcze trudno, iakie da na przyszłość przepisy, ażeby lud cały zbliżył do cywilizacyi, przywiodł do pożyteczney pracy, odwrócił od przemysłów szkodliwych społeczności. Wiele jednak dobrego spodziewać się można po zgromadzeniu, w którym liczymy wielu mężów z oświecenia dawno znaiomych. Jacobson mieszkający w Brunświck, pisał radząc Żydów Niemieckich połączyć z Francuzkami, ustanowić najwyższą radę z Patriarchą, przydującym, toż Synod który z radą wydawać ma każdemu dyspensę, ażeby mógł dopełnić obywatelskie powinności. Lepiej byłoby zaiste, gdyby to czynił każdy nie za dyspensą, lecz z przekonania i gorliwości. Donosi Jacobson, że założył własnym nakładem szkołę, do której przychodzą Chrześcianańskie dzieci bez wstrętu. Przydaie na końcu pisma swojego, iż odrodzony naród Żydowski przez mądre prawa, stać się może, czém był dawniej, gdy skały Palestyńskie zamieniał w ogrody, i zwycięzkie znamiona do Syryi przenosił.

Wślawniony obroną Gaety X. Hesse Philipsthal odniósł rangę ciężką wtenczas, gdy go przywalił mur miną wysadzony na powietrze; długo leżał bez zmysłów; nakoniec otrzeźwiony zdał kommendę Półkownikowi Hotz, Adjutantowi swemu. Deputowani Dalmacyi znajduią się w stolicy naszej. Cierniową koronę w 15 jeszcze wieku darowaną Ludwikowi S. przez iednego z Monarchów wschodnich, w czasie rewolucyiny zachowaną, Kardynał Arcy B. w kościele Metropolitalnym złożyć kazał obrządkiem uroczystym d. 10 Sierpnia; doroczną pamiątkę odmian w rządzie Monarchicznym przez Jakobińskie zgromadzenie sprawionych gwałtownie. D. 15 święcić będziemy pamiątkę przywróconey religii Francuzom, i podpisanego Konkordatu. Kardynał Maury mieć będzie kazanie. W porcie nowym Anvers fregatę i korwetę spuszczone na wodę; robota 8 okrętów lin. zbliża się do końca.

Na początku ostatney kampanii w Niemczech, Senat postanowił wezwać do broni 80 t. młodzieńców razem. Teraz rząd ogłasza, że gdy jeszcze wojna nie jest ukończona, na r. następny 50, t. młodzieńców stawać pod chorągwiami powinno z tych liczby, którzy lat 17 ukończyli; w spokojnych czasach dość będzie 40 t. na dopełnienie regimentów, przez rozmaite przypadki, uwolnienie od służby uszczuplonych; iak np. na rok terazn: uwolniono starych żołnierzy do domów 20 t. To zaś wszystko rozumieć się ma o woysku lądowem; inna jest konskrypcya morska.

Powszechne iest rozumienie, iż negocyacye o pokoy trwać będą nie długo; Lord Yarmouth umówił się podobno, iakie być mają warunki przedugodne; do których podpisania zesłany Lauderdale. Wczora Yarmouth dawał wielką biesiadę, na której znajdowało się wielu Ministrów i wyższych urzędników. Dyrektorom teatrów naszych skrycie zalecono, ażeby się przysposobili w czasie krótkim na obchod uroczysty pokoju morskiego. Niektórzy iednak z polityków nie są wolnemi od wszelkiej troskliwości, zważając, iż odmiany w Rzeszy Niemieckey sprawione, zastanowić wszystko mogą, co się iuż stało zbawienego, i co jeszcze ucynić zamysłano dla przywrócenia powszechney spokojności. Sam rząd nasz zapewne przewidział nie małe trudności w dziele wielkiem, gdy nie tylko armii swoich nie sprowadza na brzeg lewy Renu, ale owszem znacznie one pomnaża, posyłając nieustannie do Niemiec nowe półki, artylleryą, pieniądze.

D A N I A.

COPPENHAGA d. 2 Sierpnia. Mówiliśmy niedawno, że po wydanym od rządu rozkazie, ażeby żeglarze Duńscy nie kupowali w Afryce Murzynów do wysp cukrowych S. Jana, Tomasza, Krzyża, w przeciagu 8 letnim pomnożyła się w tych osadach ludność kilka dusz t. Być mogło, że w tym przeciagu czasu Duńczykowie nie prowadzając sami Murzynów z Afryki, przyjmowali kupionych przez Amerykanów i Anglików. Przed kilku laty rząd nasz chcąc zaprowadzić plantacyą tabaki w okolicach miasta Fredericia, naznaczył coroczne nadgrody rolnikom, którzyby najwięcey okazali tego produktu. Ta ustawa pomyslny skutek sprawiła; w r. 1805 zebrano tabaki blisko 90 t. funtów; nadgrody zaś od rządu rozdawane nie przynoszą 304 talarów.

Woyska Duńskie większych obozów r. terazn. formować nie będą; w Holsztynie, Sleswicku i innych pro-

wincyach rozłożone regimenta ćwiczą się dawnym zwyczajem. Handel mniej teraz kwitnie niż przedtem, co pokazuje mniejsza liczba okrętów ciasniny Sund przechodzących, z dawniejszą porównana.

R Z E S Z A N I E M I E C K A.

FRANKFORT z Sierpnia. Jest wiadomość, że Seym Rzeski w Ratisbonie d. 1 Września zamknięty zostanie przez oddalenie się posłów XX. wchodzących do związku nowego; tegoż czasu w murach naszych będzie zagajony Seym Reński, i woyska Prymasowskie wnidą na garnizon. O woysku Francuzkiem nic pewnego donieść nie możemy; stojące nad Menem, Dunaiem, w Szwabii i Bawaryi dywizye, niedawno ruszyły nagle ku wschodowi; wiele artylleryi zgromadzono w Donauwerth; inna do Ulm ciągnęła z Strasburga; w kraiu Wurtzburgskim, Anspach, około Norimbergi inne widziano obróty, dziś słychać, że wszystko zastanowiło się nagle. Tymczasem zaczęto przywozić do skutku niektóre przynajmniej warunki wiadome Reńskiego przymierza; woyska Bawarskie, Wurtembergskie, Badeńskie, Darmstadzkie, Cliwii, Nassau, innych XX. zajmują dzierżawy dawniej udzielne XX. Graffów, i Szlachty Rzeskiej, iakoteż Maltańskie i Krzyżackie, nowem urządzeniem poddane wyżej zwierzchności pomienionych Panów. W okolicach naszych Landgraf Darmstadzki miasto Friedberg osadzić kazał. Z Wiednia wiadomość odbieramy, że milicya tey stolicy odebrała zalecenie mundurów nie używać, dni ćwiczenia woyskowego wyłączając, co sprawiło w niej nieukontentowanie. W drugich stronach żołnierz Francuzki w znaczney liczbie zgromadzony w Wesel, rozciągając się zaczyna ku wschodowi, zajmując niektóre miejsca od Prusaków osadzone; słychać że tym ustępować po zrobionem oświadczeniu kazano. Pod Munster wkrótce zgromadzić się miało 40 t. Prusaków.

GREIFSWALD 4 Sierpnia. Król Marszałkiem szlacheckiego stanu w Pomeranii na Seym wrótce następujący naznaczył Graffa La Gardie, którego przodkowie przed 3 blisko wieki Francją opuściwszy, osiedli w Szwecyi; nowy urzędnik wykonał przed tronem przysięgę. Oratoreu stanu duchownego wybrany Superintendent Schlegel. Lord Gower powracający z Petersburga do Anglii, niedawno był w Coppenhadze; w miesiącu Lipcu ciasniny Sund przebyło 1080 okrętów.

GREIFSWALD 9 Sierpnia. D. 5 Kanclerz Zibet prezentował Królowi Szwedzkiemu Deputatów wybranych od mieszczan i wieśniaków na Seym przyszły Pomorskich stanów; Gustaw Adolf Burmistrza Stralsundu Kuhl, i dzierżawcę Ascher Oratorami wyznaczył. Nazajutra zgromadziły się wszystkie stany na uroczyste nabożeństwo; Doktor Fabricius miał Kazanie; śpiewano Te Deum; dano po zkróć ognia z armat 64. Do stołu Królewskiego zaproszeni byli: G. Gubernator Pomeranii Essen, Hraf Bohlen, Marszałek Szlachecki La Gardie, GL. Armfeld, Orator duchownego stanu Schlegel; Deputatów częstowano u innych stołów. D. 7 Seym otwarty, przy którego zagajeniu Gustaw Adolf miał przydłuższą mowę, której treść później dana będzie; odpowiedział imieniem wszystkich stanów Graf La Gardie, i Superintendent Schlegel. Posłowie Rossyjski i Angielski przytomni byli obrządkowi.

MUNCHEN z Augusta. Maksymilian I. z rąk Francuzkich przyjmując część południowego Tirolu, obowiązał się żadnych twierdz nie stawiać od Włoskiej ściany. Baron Rechberg i Fraunberg są wyznaczeni dla ułożenia Konkordatu Bawarskich Kościołów z Nuncyuszem stolicy Apostolskiej Genga. Protestantom w stolicy naszej osiadłym kościół darowano, którego dotąd nie mieli. Artylleryą, arsenał, magazyny w Munchen będące, przenieść kazano do Ingolstadu i twierdzy Rothenburg. Postanowiono z apellacyine Trybunały, z których ieden dla wyższego Palatinatu i Anspach, drugi dla Tirolu, Tridentu i Brixen.

Woyska Francuzkie w nieustannem są poruszeniu. Berthier iuż mający wyieżdżać do Neufchatel, został z nami; wiele nowych regimentów z lewego brzegu Renu, niektóre z departamentów wnetrznych, pośpieszają przez Ulm, Dillingen, Donauwerth do Bawaryi, gdzie teraz liczymy więcey 100 t. obcego żołnierza. Podobnym sposobem woyska Bawarskie gotują się do ruszenia; rozumiemy, że tych obrótów celem iest utwierdzenie związku Reńskiego. Żniwa mamy bardzo obfite; dla tey przyczyny obywatele kraiovi mniej czują ciężar wynikający z utrzymywania tak wielu przychodniów.